

Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi, MEUDED, 2019; 16 (1), 1-20.

DURUŞ-ALMA VE KONUMLANDIRMA: EVLİLİK PROGRAMLARINDA BENLİĞİN SUNUMU

Emel Kökpınar Kaya¹ , Zafer Uzun² , Demet Ulusoy³
Hacettepe Üniversitesi

Öz: Bu çalışma günlük konuşmalarda ortaya çıkan anlık ve söyleşimsel kimlik inşa süreçlerine ve bu süreçlerin evlilik programlarındaki görünümüne dayanmaktadır. Evlilik programları, katılımcılara eş adayları ile yüz yüze etkileşimde bulunarak benliklerini ortaya koyma ve benliklerini karşılıklı ve anlık olarak yapılandırma konusunda bir ortam sunmaktadırlar. Bu bağlamda çalışmamız, evlilik programlarındaki katılımcıların karşılıklı konuşmaları sırasında konuşma bağlamına ve karşısındaki adaya göre benliklerini nasıl inşa ettiklerini göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya kaynaklık eden veriler Türkiye televizyonlarında gündüz kuşağında yayınlanan “Esra Erol’la” adlı programın 29 Ağustos 2016 ve 23 Haziran 2017 (2. sezon) tarihleri arasında yayınlanmış olan 213 bölümünden oluşmaktadır. Çalışmada sunulan örnekler bu 213 bölümün incelenmesi çerçevesinde araşsal örneklem ile belirlenmiş iki konuşma kesitini kapsamaktadır. Çalışmanın amacı ekseninde, katılımcıların

¹ Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dilbilimi Bölümü, Ankara, Türkiye, emelkokpinar@hacettepe.edu.tr

² Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye, zafer.uzun@gmail.com

³ Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye, demet@hacettepe.edu.tr

Makale gönderim tarihi: 7 Kasım 2018; Kabul tarihi: 16 Ocak 2019

Makale künye bilgisi: Kökpınar Kaya, E., Uzun, Z. & Ulusoy, D. (2019). Duruş-alma ve konumlandırma: Evlilik programlarında benliğin sunumu. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 16(1), 1-20.

benlik pazarlıklarına dair eylemleri işaretleyen bu konuşma kesitleri Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan *Duruş-alma* ve Davies ve Harré (1990; 2003) tarafından temelleri atılan *Konumlandırma Kuramı* (İng. Positioning Theory) üzerinden incelenmiştir. Böylelikle katılımcıların ‘benlik pazarlıklarına’ dair dilsel eylemler bu kuramların ortaya koyduğu üç boyutlu kavram modelleri üzerinden tartışılmış ve anlık ve söyleşimsel kimlik inşasına bir bakış getiren bu iki kavramsal çerçevenin kesişim noktalarına dair örneklendirmeler üzerinden kuramsal bir anlayış sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Duruş-alma, konumlandırma, kimlik, etkileşim, evlilik programları*

STANCE TAKING AND POSITIONING: CONSTRUCTION OF SELF IN MARRIAGE PROGRAMS

Abstract: The present study depends on the instant and dialogic identity construction processes in everyday talk and their realisations in marriage programs. These programs offer the participants and their spouse candidates a context in which they can create their selves and construct these selves instantly and mutually in face-to-face interaction. In this frame, our study aims to demonstrate how the participants in marriage programs construct their selves in accordance with the context and the candidate in their mutual interactions. The data leads to the study comprises of the conversation segments taken from the 213 episodes of a program, “Esra Erol’la” which had been broadcasted in day time between the dates of 29 August 2016 and 23 June 2017 (Season 2). The extracts presented in the study include two conversational segments which are identified through the analysis of the 213 episodes and purposive sampling. In the axis of the aim of study, these conversation segments which show the acts of self negotiations of the participants have been explored in terms of *stance-taking* proposed by Du Bois (2007) and *Positioning Theory* introduced by Davies and Harré (1990; 2003). Thus, the linguistic acts for ‘self negotiations’ of the participants have been discussed through the three dimensional models that these theories had proposed and a theoretical insight over the instances of intersections of these two theoretical frameworks which bring an understanding for the instant and dialogic construction of identity have been suggested.

Key words: *Stance-taking, positioning, identity, interaction, marriage programs*

1. GİRİŞ

Bu çalışma karşılıklı etkileşimin yoğun bir şekilde gözler önüne serildiği Türkiye televizyonlarında yayınlanan evlilik programlarındaki adayların anlık, bağlamsal ve söyleşimsel kimlik inşalarına dair bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede kimlik inşası süreçlerine kuramsal bir açılım ve kavramsal katkı sunmayı amaçlamakta ve iki temel kimlik yaklaşımı olan Du Bois (2007, 2014) tarafından ortaya konulan ve anlık ve söyleşimsel kimlik inşasına bir anlayış getiren *Duruş-alma Üçgeni* (İng. Stance triangle) ve Davies ve Harré (1990; 2001, 2003) tarafından temelleri atılan *Konumlandırma Kuramını* (İng. Positioning Theory) bir araya getirerek bu süreçleri anlamayı hedeflemektedir.

Evlilik programları realite şovlar olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda inşa edilmiş ve melezleşmiş bir gerçeklik olarak izleyicinin farklı zevklerine hitap eden kendine özgü yeni formları ile kendilerini ortaya koyar (Ferveit, 1999) ve kimi toplumsal kimliklerin ve dönüşümlerin oluşmasında rol alır. Ayrıca etkileşimsel yapıları gereği katılımcıların kendilerini detaylı bir şekilde tanıtabilmelerine, evlenmek istedikleri adaya dair gerekli bütün bilgileri ve taleplerini sunabilmelerine, bunlar üzerine tartışabilmelerine ve uzlaşmalarına olanak sağlamaktadır. Bu çerçevede de devingen ve söyleşimseldir. Söz konusu bu programlar, katılımcılara eş adayları ile yüz yüze etkileşimde bulunarak benliklerini ortaya koyma ve benliklerini karşılıklı ve anlık olarak yapılandırma konusunda bir ortam sunmaktadır. Böylelikle de duruş-alma ve konulandırma eylemlerinin ortaya çıkmasına ve bu eylemler üzerinden çoklu kimliklerin yapılandırılmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız, evlilik programlarındaki katılımcıların karşılıklı konuşmaları sırasında konuşma bağlamına ve karşısındaki adaya göre benliklerini nasıl inşa ettiklerini göstermek ve bu inşa sürecini *duruş-alma* (İng. stance-taking) ve *konulandırma* (İng. positioning) kavramları üzerinden alandaki temel kuramlar ile organik bağlar kurarak anlamayı amaçlamaktadır.

Evlilik programları Türkiye Televizyonlarında ilk kez 2007 yılında kısmen popüler bir ulusal televizyon kanalında *Dest-i İzdıvaç* adı ile yer bulmuştur. Bu program ileride kendi benzerlerini ortaya koyacak bir format ile çıkmış ve program, sunucusu Esra Erol ile birlikte tanınmış bir ulusal televizyon kanalına büyük bir ücret karşılığında transfer olmuştur. Program 2017 yılının Eylül ayına kadar aynı format ile

yayınlanmış ve diğer kanallarda aynı format ile yayınlanan benzerlerine yol açmıştır. Bu programlar günümüzde biçim değişikliği geçirmiştir ancak benzer bir etkileşimsel format ile hala yayınlanmaya devam etmektedirler.

Evlilik programları hafta içi her gün öğleden sonra yayınlanmış ve bekar insanları bir araya getirerek tanışmalarını ve evlenmelerini sağlamayı amaçlamıştır. Her yaştan, sosyo-ekonomik ve etnik arka plandan insanlara yer veren program aynı zamanda insanların karşılıklı olarak birbirlerini tanımalarına, konuşmalarına ve evlilik üzerine anlaşmalarına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, insanların kendilerini farklı bağlamlarda farklı özne konumlarına yerleştirebilecekleri yüz yüze etkileşime son derece açıktır. Bu programlarda, adaylar kendilerini genellikle kişisel özellikleri, burçları, gelirleri ve bir eşten beklentileri çerçevesinde tanıtmaktadırlar ve sonrasında eş adaylarını beklemektedirler. Bu özellikleri beğenenler adaya eş adayı olarak programa katılmakta ve eğer aday da eş adayını yüzeysel tanışma sonunda beğenirse daha ayrıntılı olarak konuşmaya ve birbirlerinin özelliklerini keşfetmeye başlamaktadırlar. Böylelikle her iki taraf da beklentilerini dile getirerek bir ilişki üzerinde müzakereye başlamaktadırlar. Bu müzakereler çoğunlukla parasal konular ve ev işlerinin dağılımı üzerine sürmektedir ve milyonların tanık olduğu bir pazarlığa dönüşebilmektedir. Bu çerçevede, üzerine pazarlık yapılan sadece parasal konular ya da iş bölümü değildir; çiftler aynı zamanda ‘benlikleri’ üzerine de pazarlıkta bulunmaktadır. Katılımcılar konuşmanın bağlamına uygun olarak karşısındaki kişinin özelliklerine, beklenti ve isteklerine göre benliklerini sunmakta ve böylece anlık kimlik inşalarını gerçekleştirmektedir. Bu inşa süreçlerini ise belli duruş-alma eylemleri ve konumlandırmalarla ortaya koymaktadırlar.

Kısaca belirtmek gerekirse, evlilik programlarının etkileşimsel formatı katılımcıların kendilerine dair detaylı bir tanıtım yapmalarına izin vermekte ve bu süreçteki dilsel eylemleri ile de bir benlik sunumu ortaya koymalarına olanak sağlamaktadır. Bu formatta katılımcılar eş adayları ile karşılıklı etkileşimleri içinde benlik sunumları ile kimliklerini inşa edebilecekleri yolları arama ve deneme olanağına sahiptirler. Programın formatı katılımcıların farklı bağlamlarda ve/veya farklı kişilere karşı ya da konuşmanın süregelirliği içinde farklı duruş-alma ve konumlandırma eylemleri ortaya koymalarına son derece

açıktır. Böylelikle, katılımcıların anlık olarak kimliklerini inşa ettiklerinin altı çizilebilir: katılımcılar "... söylemsel akışın bir parçası olacak şekilde o ana dair bir kimlik yapılandırarak konuşacakları geçici konumlar oluştururlar" (Wetherell ve Edley, 2014, s. 357). Bu noktadan bakıldığında kimlik "insanların olduğu şey değil, toplumsal etkinliklerde icra ettikleri bir şey" (Archakis ve Tzanne, 2005, s. 269) olarak görülebilir. Bu bağlamda çalışma, kimlik oluşturma süreçlerine post-yapısalcı bir çerçeveden ve yapılandırmacı paradigmadan (constructionist paradigm) bakmaktadır. Ayrıca çalışma, günlük konuşmalardaki devingen kimlik inşası süreçlerine, evlilik programlarında katılımcılar tarafından ortaya konulan bağlam temelli işbirlikçi edimler ve bu edimlerin oluşturduğu öznelarasılığın incelenmesi üzerinden bir anlayış sunmaktadır. Çalışmada karşılıklı konuşma bağlamında ortaya konulan dilsel edimlerin söyleşimsel doğasını inceleme olanağı sağlaması (Du Bois, 2007, s. 141) nedeniyle Duruş-alma Üçgeni (Du Bois, 2007) kullanılmıştır. Ayrıca konuşma katılımcılarının benlik sunumlarına bir bakış açısı sunduğu için kimliğin çalışılmasında kullanışlı bir araç olması (Hatoss, 2012, s. 51) ve Du Bois tarafından ortaya atılan Duruş-alma kuramının eksik kaldığı kimi noktaları yine duruş-alma eyleminin bileşenlerinden biri olan konumlandırma çerçevesinde dil kullanımı, değerlendirme ve kimlik inşası süreçlerine değinmesi bakımından *Konumlandırma Kuramı*'na (İng. Positioning Theory) da (Harré ve Moghaddam, 2003; van Langenhove ve Harré, 1999; Harré, 1991; Harré ve van Langenhove, 1991; Davies ve Harré, 1990; 2001) yer verilmektedir.

1.1. DURUŞ

Dilbilim alanyazınında çok farklı yaklaşımlar tarafından farklı yönleri vurgulanmış olan duruş en basit tanımıyla "duygular, tutumlar, değer yargıları ya da değerlendirmeler" (Biber ve diğ., 1999, s. 966) olarak betimlenebilir. Douglas Biber ve Edward Finegan (1989, s. 124) duruşu "bir mesajın sahip olduğu önermeleri içeren tutumların, duyguların, yargıların ve bağlılıkların sözcüksel ve dilbilgisel gösterimi" olarak tanımlamışlardır. Kiesling'e (2009, s. 171) göre ise, duruş insanların ilişkilerinin konuşmalarına ve karşısındaki konuşucuya olan bağlantısının gösterimidir. Benzer şekilde, Johnstone (2009, s. 30) duruşun etkileşim içindekilerin ilişki kurarken başvurdukları önermeler ile bağlantılı olduğunun altını çizer ve bu etkileşimsel yapının kurgulanmasındaki dilsel ya da diğer türlü yöntemler ile iç içe kabul edilebileceğinden söz eder. Bu bağlamda, duruşun toplumsal olarak kabul görmüş bir dışa vurum olduğu akıllara gelmektedir (Ochs, 1990;

1993). Ochs'a (1990, s. 2) göre iki tür duruş vardır: doğrudan ya da dolaylı şekilde belli bir derecede kendinden eminlik ve belirginlik ile bilmenin kabul görmüş biçimlerini içeren 'bilgisel duruş' ve duygu, tutum, tavır ve duygu yoğunluğunun kabul görmüş biçimlerini kapsayan 'duyuşsal duruş'.

Duruş, ilgi odağı olan nesnelere değer atama, toplumsal aktörlerin bu nesnelere kendilerini konumlandırma ve duruş-alıcıları arasında bir hizalamanın sağlanması ve böylelikle kanıksanmış sosyo-kültürel değer sistemlerini ortaya koyma gücüne sahiptir (Du Bois, 2007, s. 139). Du Bois'a (2007) göre, duruşun anlamı dil, etkileşim ve sosyo-kültürel değer bağlamında oluşturulan toplumsal eylemin dilsel üretimleri olarak kabul edilebilir. Bu dilsel üretimlerin incelenmesi söyleşimsellik (Bakhtin, [1934] 1981; Voloshinov, [1929] 1973) ve öznelarasılığın (Haddington, 2005) göz önüne alınması ile mümkündür.

Du Bois (2007), duruşu açıklayabilmek için *duruş sözdizimi* (İng. stance syntax) olarak adlandırdığı kavramı ortaya koymaktadır. Yapısal bir inceleme yöntemi sunan bu kavram, etkileşim içindeki karşılıklı sözcelerin birbirleriyle olan bağlantılı üretim süreçlerine detaylı bir inceleme yöntemi getirmektedir. Konuşma sırasının kendisinde olduğu konuşucunun duruş içeren sözcisi kendinden önceki konuşucunun duruş sözcisine bir benzerlik oluşturarak inşa edilmiştir. Böyle bir söyleşimsellik içinde *duruş çiftleri* (İng. stance pairs) ortaya çıkar. Duruş çiftlerinin oluşumundaki 'benzerlik', takip eden konuşucunun yorumlarına dayanması açısından duruşun öznelarasılık ve öznellik kavramları ile ilişkisini de göstermektedir.

Karşılıklı konuşmanın gerek söyleşimsel gerek ise öznelarası yönlerinin altını çizen duruş sözdiziminin yapısal inceleme yöntemi duruş öznesi, duruş yüklemi ve duruş nesnesi kavramlarına dayanır. Duruş öznesi duruş nesnesinin değerlendirmesini yapan kılıcıdır. Duruş yüklemi duruş öznesine ait duyguların belirli yönlerinin belirtilmesi ve belli bir değer ataması yaparak konuşucunun kendini öznel olarak konumlandırması görevini yüklenir (Du Bois, 2007, s. 152). Duruş nesnesi ise değerlendirmenin hedefindeki öge olarak kabul edilebilir (a.g.e., s. 141). Bu öğeler göz önüne alındığında, birbirlerine benzerlikleri ile inşa edilen duruş çiftlerinin kimi öğeleri ortaklaşa kullandığını iddia etmek mümkündür. En temel ortak öge nesnedir. Aynı duruş nesnesi hakkında değerlendirme yapan özneler, kendilerini

o nesneye konumlandırırlar. Bu çerçevede, duruş-almanın farklılaşan ögesinin 'özne' olduğunu iddia edilebilir. Farklı öznelerin aynı nesne hakkında benzer değerlendirmelere gitmesi ve kendilerini benzer konumlandırma ile inşa etmeleri duruş-alma eyleminin öznelerarası yönüne vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede öznelerin duruşlarında *benzeşme* (İng. convergence) ya da *ayrışmalar* (İng. divergence) ortaya çıkabilir. Du Bois (2007, s. 153) tarafından ortaya konulan duruş sözdizimine dair örnek aşağıda Parça 1 ve Parça 2'de sunulmuştur:

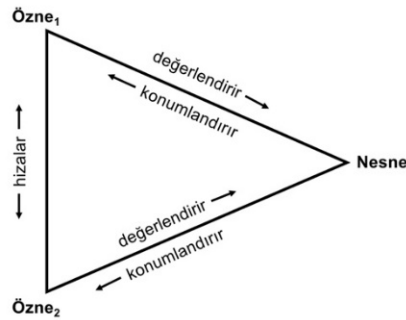
(1)

Speaker	Stance Subject	Positions/Evaluates	Stance Object
JAMIE:	I Ben	like hoşlanır	this song bu şarkı

(2)

Speaker	Stance Subject	Positions/Evaluates	Stance Object
SAM:	I Ben	don't like hoşlanmaz	those onlar

Du Bois (2007, s. 162) tarafından ortaya konulan bu duruş sözdizimi, duruş-almanın birbirinden ayrılmaz bileşenleri olan değerlendirme, konumlandırma ve hizalama süreçlerinin gösterildiği Duruş Üçgeni (Şekil 1) ile daha iyi anlaşılacaktır. Kendilerine ait ayırıcı özellikleri ve sonuçları ile birbirlerinden ayrılan bu kavramlar söyleşimsel bir duruş eyleminin gerçekleştirilmesinde bir arada rol alırlar. Bir başka deyişle, duruş söz konusu olduğunda bu kavramları birbirlerinden ayrı düşünmek pek mümkün değildir; etkileşim içindeki özneler bir nesneyi değerlendirir, buna göre kendilerini bir özne olarak konumlandırır ve diğer öznelerin duruşlarına göre kendilerini diğer öznelere hizalarlar.

Şekil 1. Duruş Üçgeni (Du Bois, 2007, s. 162)

Duruş-alma eyleminin yadsınamaz bir parçası olarak karşımıza çıkan değerlendirme Dilbilim alanyazınında farklı yaklaşımlar (Martin ve White, 2005; Conrad ve Biber, 2000; Hunston ve Sinclair, 2000; Hunston ve Thompspon, 2000; Thompson ve Hunston, 2000; Labov, 1997; Labov ve Waletzky, 1967) tarafından farklı kavramsallaştırmalar ile ele alınmıştır. Çalışmanın kuramsal dayanaklarından birini sunan Du Bois'a (2007, s. 141) göre ise değerlendirme duruş ile yakından bağlantılıdır: Duruş, duruş alıcının kendisini bir duruş nesnesine yöneltmesi ve onu bazı belli başlı özellikler ve değerler çerçevesinde nitelenmesi, bir başka deyişle değerlendirmesi sürecidir. Bu da Du Bois (2007) tarafından duruş alma eyleminin iki türünün varlığının altının çizilmesine olanak sağlamıştır: *Duyuşsal duruş* (İng. affective stance) ve *bilgisel duruş* (İng. epistemic stance). Bu iki türün kısaca açıklanması yerinde olur.

Duruş alma eyleminin bir diğer parçası olan ve sonraki bölümde daha ayrıntılı bir şekilde sunulacak olan konumlandırma Du Bois'a göre (2007) konuşucunun özneliliği ile birlikte ele alınması gereken bir eylemdir. Basitçe açıklamak gerekirse, konumlandırma konuşucunun sosyo-kültürel değer ataması ile kendini belli bir duruşun bakış alanına ve sorumluluğuna yerleştirmesidir. Hizalanma ise iki duruşun birbirine hizalanması ve aralarındaki ilişkinin birbirine benzeşmesi ya da birbirinden ayrışmasını gösterir. Burada duruş çiftinin ikinci parçası olan *duruş takipçisi* (İng. stance follow) ilk parçayı yani *duruş öncülünü* (İng. stance lead) takip eder.

Özetlemek gerekirse, karşılıklı konuşma içinde konuşuculardan biri bir şey hakkında bir değerlendirmede bulunur. Böylelikle kendisini özne olarak inşa eder. Bu değerlendirmede bulunurken aynı zamanda kendini belli bir duruşa konumlandırır; şöyle ki değerlendirme eylemi mutlaka bir bakış açısı, dolayısıyla da konu nesnesini bir yerden ve belli bir açıdan görme eylemini içerdiği için mutlaka bir konum-alma eylemini de birlikte barındırır. Konuşmanın söyleşimsel ve öznelerarası doğasına uygun olarak, bir sonraki konuşucu, ilk konuşucunun üzerinde değerlendirmede bulunduğu konu nesnesine ilk konuşucunun konumunu göz önünde bulundurarak bir değerlendirme getirir. Bu durumda hizalanma gerçekleşmiş olur; iki özne hem değerlendirmeleri hem de aldıkları konumlar sayesinde bağlantılı bir duruş gerçekleştirmiş olurlar.

Bu bölümde, çalışmanın kuramsal çerçevesinin ilk ayağını oluşturan duruş-alma eylemi ele alınmıştır. Bir sonraki bölümde çalışmanın bir diğer kuramsal ayağını oluşturan konumlandırma eylemi ve bu eylem üzerine Du Bois tarafından ortaya konulan kuramsal çerçeveye ek olarak Davies ve Harré (1990; 2003) tarafından öne sürülen Konumlandırma Kuramı üzerinde durulacaktır.

1.2. KONUMLANDIRMA

Konumlandırma insanların günlük etkileşimlerini tasarlamak amacı ile gerçekleştirdikleri toplumsal edimler için kullandıkları araçlardan biri olarak adlandırılabilir. Söylemsel pratikler bünyesinde ortaya konulan bu toplumsal edimler etkileşim içindeki insanların yeni özne konumları üzerinden müzakere ettikleri kimlikleri düzenler (Potter ve Wetherell, 1987; Antaki ve Widdicombe, 1998; Wetherell, 1998). Bir başka deyişle, etkileşim içindeki konuşmalar ve bu konuşmaların söylemsel yönleri, konuşucuların “kim olduklarını” (Burr, 1995, s. 145) belirleyen belli başlı özne konumları oluştururlar. Bu özne konumları çeşitlidir, hızlı bir şekilde değişkendir ve devingen olarak bağlama bağlıdır (Wetherell ve Edley, 2014, s. 357). Konuşucular konuşma durumlarının gereklerine göre anlık olarak özne konumlarını değiştirebilir. Bu durumda, konuşmacıların dünyayı anlık olarak yerleştikleri özne konumlarının bakış açılarından görmeleri kaçınılmaz bir hal alır (Davies ve Harré, 1999, s. 35). Böylelikle, farklı söylemsel pratikler ile ortaya konulan farklı özne konumları sayesinde farklı kimlikler inşa edilir. Bu da yüz yüze konuşmaların sürekli olarak kimlik müzakerelerine ortam hazırlaması olarak ifade edilebilir.

Konumlandırma sadece ‘kendilik’ benliklerini inşa etmez, aynı zamanda ‘diğer’ benliklerini de inşa eder. Şöyle ki, diğerlerini konumlandırmak aynı zamanda kendi benliğimizin de konumlandırılmasını gerektirir (Harré ve van Langenhove, 1991, s. 398; van Langenhove ve Harré, 1999, s. 22). Bu da konumlandırmanın ortaklaşa üretilen bir söylemsel pratik olduğunun altını çizer.

Yüz yüze etkileşimin en belirgin türü olan karşılıklı konuşma diğer toplumsal edimlerin yanında *söz edimleri* (İng. speech act) ve anlatı edimlerini de içerir. Bu çerçevede, Davies ve Harré (1990; 2001) konumlandırmanın önemli bileşenleri olarak söz edimleri ve anlatıları işaret eder. Konuşmayı “söz edimlerin yapılandırılmış bir düzeneği” (1990; 2001, s. 263) olarak betimleyen Davies ve Harré, söz edimlerin

ancak onları üretenlerin niyetleri ile tanımlanacağını ileri sürer. Dahası söylenenin ne olduğu karşılıklı konuşma içerisinde ortaya çıkar ve değişir. Bu noktada, Davies ve Harré (1990; 2001) konuşmacıların sürekli olarak *söz eylemleri* (İng. speech action) ortaya koyduğunu ancak bu eylemlerin karşındaki katılımcılar tarafından ne ölçüde alındığının söz edimleri ortaya çıkardığını tartışır. Böylelikle konuşma, söylenen tek bir şey üzerinden farklı söz edimlerinin gerçekleşebilmesine olanak sağlamaktadır. Böyle bir durumda, söylenenin toplumsal anlamı ancak ve ancak konuşma katılımcılarının aldıkları konumlara ve diğerlerini nasıl konumlandırıdıklarına bağlıdır. İşte böylece, konuşma içindeki söz edimler ve konumlandırma birbirine bağlı olarak gerçekleşmektedir.

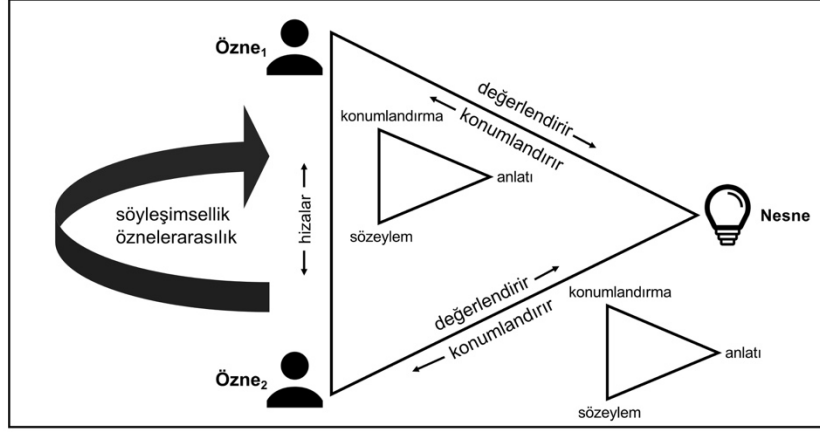
Davies ve Harré (1990; 2001) için konumlandırmanın anlaşılması söz edimlere ek olarak öyküleme edimlerini de gerektirmektedir. Şöyle ki, öyküler kendimizin ve diğerlerinin yaşantılarını anlamlandırmak için kullandığımız başlıca araçlardan biridir (Archakis, 2012; Archakis ve Tzanne, 2009; 2005; Georgakopoulou, 2007; 1999; 1997; De Fina ve diğ., 2006; De Fina, 2003; Bamberg, 1997; Bruner, 1991; Davies ve Harré, 1990; 2001). Bu anlamlandırma süreçleri konuşucuların kimlik inşaları ile iç içe geçmiş durumdadır; geçmiş yaşantılara dair öykü parçacıklarının anlatımı ile konuşucular öykünün konusu, karakterleri ve olay dizisi üzerinden bir benlik sunumu ve böylece konumlandırma gerçekleştirirler. Bu sürecin doğal bir sonucu da konuşucuların kendilerini özne olarak konumlandırıdıklarıdır.

2. EVLİLİK PROGRAMLARINDA BENLİĞİN SUNUMU ÜZERİNE ÖRNEK ÇÖZÜMLEME

Bu çalışma, karşılıklı konuşma içindeki anlık ve devingen kimlik inşası süreçlerini benlik gösterimleri üzerinden incelemek için kuramsal ve yöntembilimsel bir açılım sunmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, önceki bölümde sunulan kuramsal araçlara dayanan bir inceleme sunmaktadır. İncelemenin verisi karşılıklı konuşmalara dayanan ve değişen bağlamlar çerçevesinde sürekli farklılaşan kimliklerin açığa çıktığı evlilik programlarından alınmıştır. Bu bağlamda ulusal çapta yayın yapan televizyon kanallarında yayımlanan, evlendirme programı konseptine sahip olan ve izlenme oranı en yüksek olan programlar arasından evlilik programı konseptinin öncülüğünü yapan Esra Erol'un sunuculuğunu yaptığı "Esra Erol'la" adlı program araştırmanın veri

kaynağı olarak seçilmiştir. Çalışmanın veri havuzu, programın 29 Ağustos 2016 ve 23 Haziran 2017 (2. sezon) tarihleri arasında yayınlanmış olan 213 bölümünden oluşmaktadır. Çalışmada ortaya konulmak istenen kuramsal açılım, incelenmiş olan bu 213 bölümden amaçsal örneklendirme çerçevesinde seçilmiş biri kadın biri erkek olmak üzere iki katılımcı ve bu katılımcılar arasındaki konuşma kesitleri üzerinden tartışılmaktadır. İncelenen bu örnek kesitler, çalışmanın altını çizdiği kuramsal katkıyı gösterebilme yeterliliği açısından temsil ediciliğe sahiptir ve programın 289. bölümünden alınmıştır. Örneklerin gösteriminde Jefferson Çeviriyazı Sistemi'nin (2004a; 2004b) basitleştirilmiş bir biçimi kullanılmıştır.

İnceleme Du Bois (2007) tarafından ileri sürülen duruş sözdizimi ve bu kavramın altını besleyen Duruş Üçgeni üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ancak, birbirini takip eden duruş çiftlerine dayanan bu kavramsal çerçeve karşılıklı konuşma içinde ortaya çıkan ve birbirlerini peşi sıra takip etmeyen duruş çiftlerini açıklamak konusunda yetersiz kalmaktadır. Tek bir duruş tümcesi ve onu takip eden bir diğer tümce üzerine odaklanan bu inceleme çerçevesi, daha geniş dilsel üretilere sahip olan konuşmalardaki duruş-alma eylemlerini incelemek konusunda bir anlayış sunamamaktadır. Ayrıca günlük konuşmalardaki duruş sözdizimleri Du Bois tarafından öne sürüldüğü şekilde açık benzerlikler de göstermemektedir. Bu açıdan, bu çalışma Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan duruş sözdizimi kavramının sınırlarını genişletmek amacıyla Duruş Üçgeni'ni Konumlandırma Kuramı'na (Harré ve Moghaddam, 2003; van Langenhove ve Harré, 1999; Harré, 1991; Harré ve van Langenhove, 1991; Davies ve Harré, 1990; 2001) ait söz edimleri ve anlatı edimleri ile desteklemektedir. Bu durumda, Du Bois tarafından öne sürülen nesnelere değerlendirilmesi yoluyla ortaya konulan öznelarası konumlandırma süreçlerini söz edim ve anlatı edimleri üzerinden açıklamakta ve böylelikle duruş çiftleri arasındaki konuşma kesitlerinin varlığına ve çözümlenmesine bir anlayış getirebilmektedir. Bu çalışmada önerilen kuramsal çerçeve Şekil 2'de verilmektedir.

Şekil 2. Çalışmanın kuramsal çerçevesi

Çalışmanın devamında önerilen bu kuramsal çerçeveye dair örnek çözümler sunulmaktadır. İncelemenin yapılacağı konuşma kesitleri Parça 3 ve Parça 4'te sunulmaktadır.

(3)

1	YUNUS	(evleneceğim)dersem ben gerçekten kıskancım,
2		sevdiğim için zaten kıskanırım kendisini.
3	HAVVA	Ben de çok kıskanç bir insanım, oğlak
4		burcuyum, çok inatçıyım, inadımı kimse
5		yeneemedi bu zamana kadar, senin de
6		yenebileceğini düşünmüyorum
7	YUNUS	=valla ben kendime güveniyorum.

Yukarıdaki parça ilk konuşmacının (Yunus) yapmış olduğu bir beyan edimi ile başlamaktadır. Bu söz edim çerçevesinde 'ben' diyerek kendini özne konumuna yerleştirmekte ve 'kıskançlık' nesnesini kendine bağlayarak bir değerlendirme yapmaktadır. Bu değerlendirme ile bir duruş-alma eylemi ortaya koymaktadır. Takip eden konuşmalarında ise bu duruşun etki alanını genişleten söz edimleri sergilemektedir. Bu söz edimleri ile daha önce ortaya koymuş olduğu gerek özne konumunu gerek ise özne olarak duruş nesnesine karşı aldığı konumu desteklemektedir. Konuşmasını tümce sonu ezgisi ile bitirmesi ile konuşma sırasını karşıdaki konuşmacıya bırakmaktadır. Konuşma sırasını alan diğer konuşmacı (Havva) önceki konuşmacının duruşuna bir *benzeşme* (İng. convergence) göstererek kendini özne, 'kıskançlığı' ise nesne olarak belirlemektedir. Bu durumda bir duruş

çifti meydana gelmektedir. Konuşmacıların kendilerini ayrı ayrı öznel olarak konumlandıkları bu duruş çiftlerinin sözdizimine bakıldığında değerlendirme ve konumlandırma işini yürüten yüklem ögesinin 'olmak' eylemi olarak ortaya konulduğu görülmektedir. Bu durumda, her iki özne de kendilerini kıskanç olduklarını belirtme yönünde bir duruşa konumlandırmışlardır ve bu yönde anlık kimliklerini inşa etmişlerdir. Ayrıca takip eden duruş çiftindeki -DE eki bir hizalanmanın da göstergesidir. Bu duruş-alma edimi ile ikinci konuşucu aynı zamanda beyan içeren bir söz edimini de gerçekleştirmiştir. Bu beyandan sonra yine duruşu destekleyen söz edimleri ile karşılaşmaktayız. Konuşucu almış olduğu duruşun daha anlaşılır olabilmesi için konuşma akışı içinde yeni bir beyanda bulunmuş ve bu beyan ile yeni bir duruş-alma edimi gerçekleştirmiş ve inşa etmiş olduğu kimliği kuvvetlendirmiştir. Kendisinin kıskanç olduğu kadar inatçı olduğunun altını çizen bir duruşa konumlandıran konuşucu, 'kimse' sözcüksel birimi ve eyleme eklenen olumsuzluk eki ile bir meydan okuma söz eylemi gerçekleştirmektedir. Bu söz edimi ve bu sayede aldığı duruşu takiben karşısındaki konuşucuya yönelik olarak 'düşünmek' eylemi ile bilgisel bir duruş da ortaya koymaktadır. Yine 'ben' ile kendini özne olarak inşa eden Havva, Yunus'un inadını kıramayacağını nesne durumuna getirerek 'düşünmek' eylemi ile kendini bu nesneye konumlandırmaktadır. Bu bağlamda da 'düşünmek' söz edimini de gerçekleştirmektedir. Bu duruş-alma bir duruş çiftinin öncülünü oluşturmakta ve Yunus tarafından üretilen *valla ben kendime güveniyorum* sözü duruş takipçisi olarak kendini göstermektedir. Bu sözün duruş sözdizimine göz atıldığında, 'ben' Yunus'u özne konumuna taşımakta, nesne yine Yunus'un Havva'nın inadını kırması olarak gizil bir şekilde duruş sözdizimi içinde bulunmakta ve duruş yüklemi duygusal bir duruş gösteren 'kendine güvenmek' eylem grubu ile ortaya konulmaktadır. Bu duruş-alma edimi aynı zamanda bir söz edimini ve anlık bir kimliği de işaret etmektedir.

Bir diğer örnek Parça 4'te sunulmaktadır.

(4)

- 1 YUNUS kalbinde biri var mı? (.) [*çünkü ben hem*
2 *üçüncü insanları sevmiyorum*]
3 HAVVA [*kalbimde birisi yok. ben şöyle*] bir şey
4 *söyleyeyim sana. o (.) mevzudan dolayı sen*
5 *bunu sordun (.) talip olduğum kişi (.)*
6 *mevzusundan dolayı bana sordun. ben o*
7 *insandan hoşlandım (.) kriterlerime uyar*
8 *(.) gibi geldi ben yanılmışım tabii ki (.)*
9 *ve anladım ki görüşme aşamasında, zaten bir*
10 *defa yemek yedik o kadar, anladım ki biz*
11 *Mehmet'le sadece arkadaş olabilmemişiz.*
12 YUNUS *anladım. ben de zaten (.) bir erkekle bir*
13 *bayanın arkadaşlık yapması normal gibi*
14 *gelmiyor bana. çok abes (.) bayan bayanla*
15 *erkek erkekle arkadaşlık yapar.*
16 HAVVA *Benim çok sevdiğim çok değer verdiğim*
17 *kardeşim var.*
18 YUNUS *tamam.*
19 HAVVA *manevi kardeşim. ben onunla evlensem de*
20 *görüşmeye devam ederim.*
21 YUNUS *hı:::*
22 HAVVA *seni zaten (...) tanıştıracayım.*
23 YUNUS *annem öyle olmuyor işte o işler.*

Yukarıdaki parçada (Parça 4), duruş sözdizimi ve duruş üçgeni kavramları Parça 3'te sunulan konuşma kesiti kadar belirgin görülmemektedir. Parça 4'te birbirini takip etmeyen ve birbirleri ile birebir örtüşen bir sözdizim içermeyen duruş çiftleri görmekteyiz. Bu noktada, daha önce söz ettiğimiz Duruş Üçgeni'nin kuramsal yetersizliğini ve Duruş Üçgeni'nin konumlandırma bileşenleri olan söz edim ve anlatı edimleri ile desteklenerek daha kapsayıcı bir hale gelebileceğini ileri sürdüğümüz kuramsal çerçeveyi örneklendirebileceğimiz bir konuşma kesiti ile karşılaşmaktayız. Bu örnekte Yunus Havva'ya yönelttiği bir soruyu takiben bir beyan ediminde bulunmaktadır. Ancak bu beyan tümcesi ile Yunus'un sorusundan sonra konuşmaya katılan Havva'nın konuşmaları arasında bir örtüşme ortaya çıkmaktadır. Yunus'un sorusuna *katılım gösteren* (İng. displaying affiliation) Havva, bu örtüşmeden galip ayrılmakta ve konuşma sırasını elde tutarak bir açıklama edimi gerçekleştirmektedir. Bu açıklama getiren söz edimi sırasında geçmiş yaşantısından alıntılara da başvurmaktadır. Burada bir *öyküleme* (İng. storytelling) ortaya çıkmaktadır ve Du Bois'nın (2007, s. 147) otobiyografik bir özelliğin ortaya koyulması olarak belirlediği şekilde kendi geçmişine bir

göndermede bulunmaktadır. Bu durumda, Davies ve Harré (1990; 2001) tarafından *öykü dizeleri* (İng. story lines) olarak belirtilen anlatı parçalarının konumlandırma sürecindeki varlıklarını görmüş oluyoruz. Havva bu öyküleme (3-11. Satırlar) sırasında kendini bir özne konumuna yerleştirmekte ve bu özne konumunun nesnesi olarak Mehmet'i işaretlemektedir. Öyküleme sırasında özne konumundaki Havva, nesne durumundaki Mehmet'ten hoşlanmış olduğunu da belirterek duygusal bir duruş almaktadır. Bu anlatı parçaları ile kendini belli bir konumlandırmaya tabi tutan Havva, Yunus tarafından sorgulanan soruya da bir yanıt sunmuş olmuştur. Böylelikle peşi sıra ortaya konulan söz edimleri ve öykü parçacıkları ile konumlandırma meydana gelmektedir.

Parça 4'ün devamında, 10 ve 11. satırda Havva'nın *anladım ki biz Mehmet'le sadece arkadaş olabilirmişiz* ifadesi 'anlamak' söz edimini gösterdiği kadar bilgisel bir duruşun da izlerini taşır. 'Ben' öznesi ve 'anlamak' yüklemi ile 'Mehmet ile sadece arkadaş olabileceği' nesnesine bir değerlendirme getirerek kendini konumlandıran Havva bir duruş-alma eylemini de gerçekleştirmektedir. Konuşma sırasını alan Yunus *anladım* diyerek yine bir söz edimi ortaya koymakta ve Havva'nın duruşuna bir katılım göstermektedir. Bunun devamında, gerek -DE ekinin kullanımı gerek ise 'zaten' sözcük birimi ile bir hizalama gösteren Yunus kısa bir duraksamadan sonra Havva'nın duruşuna ayrışma sezdiren bir duruş takınmaktadır. Bu duruş 'gibi gelmek' ifadesini barındırması gerekçesi ile bilgisellik içeren bir duruştur. 'Çok abes' ifadesi ile ayrışmasını koruyan Yunus, bir sonraki tümcenin eylemindeki geniş zaman kullanımı ile nesnel bir görüntüde yine bilgisel bir duruş sergilemektedir. Bu duruş, Havva'dan karşılık bulmakta ve Havva değer verdiği bir erkek arkadaşını 'kardeş' olarak adlandırarak Yunus'un duruşuna bir benzeşme sergilemektedir. Yunus'un kadının kadın erkeğin ise erkek ile arkadaş olabileceği değerlendirmesine kendini 'kardeş' ifadesi kullanarak konumlandırmıştır. Bu durumda, her iki taraf da kadın ve erkek arkadaşlığını nesne konumuna alarak kendilerini bu nesneye konumlandırmakta ve bu çerçevede bir duruş ortaya koymaktadırlar. Ayrıca duruş çiftinin ikinci parçasını üreten Havva, kendini sadece duruş nesnesine değil aynı zamanda Yunus'un önceki duruşuna da konumlandırmaktadır.

Konuşma, Yunus'un katılımcı duruşunu gösteren 'tamam' ifadesi ile devam etmekte ve Havva 'kardeş' sözcüğünü tekrarlayarak benzeşme içeren duruşunu korumaktadır. Bunun hemen ardından yine 'ben' adılı ile kendini özne konumuna çekmekte ve evlenmiş olsa dahi o kişi ile görüşme eylemini nesne konumuna alarak bu eyleme devam edeceğini belirtmektedir. Ayrıca Yunus'a hitap ederek onu da tanıştıracacağını belirtmesi ve bunu 'zaten' sözcüksel birimi ile normalleştirmesi de bir başka duruş-alma olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Yunus, Havva'nın bu duruşlarına katılımcı bir duruş göstermemektedir. 'Öyle' ve 'o işler' ifadelerini olumsuzlayarak kullanan Yunus, Havva'nın değerlendirmelerine ve konumlandırmalarına göndermede bulunarak bu değerlendirmelerden ayrılmış, kendini tam ters bir noktada konumlandırarak karşıt bir duruş ve Havva'nın düşüncelerine zıt bir kimlik sergilemiştir.

3. SONUÇ TARTIŞMALARI

Etkileşim bireylerin birbirleri üzerinde bir "etki" bırakma çalışması olarak etiketlenebilir. Toplumsal etkileşim süreci ise, bir kişinin kendisini diğerleri ile ilişkilendirme ya da diğerlerinin davranışlarını, zihinsel durumunu veya duygusal tepkileri üzerinde etki bırakma sürecidir (Fiske, 2003, s. 17). Toplumsal etkileşim sosyal bilimlerin alanyazınında önemli bir yere sahiptir. Giddens'a göre bunun iki nedeni vardır (Giddens, 2000, s. 74): İlk olarak, bireylerin neredeyse sürekli olarak başkalarıyla etkileşimi gerektiren günlük yaşantıları, toplumsal yapıların oluşturulmasına yol açmaktadır. İkinci olarak, bu tür günlük toplumsal etkileşim yaşantıları incelenerek, toplumsal bir varlık olan birey ve bireylerin oluşturduğu toplumsal yaşam hakkında çok şey öğrenilebilmektedir.

Toplumda ve toplumsal etkileşim sürecinde her birey belirli bir durumda, belirli bir toplumsal rol içerisinde kendi benliğini ve/veya benliğine ilişkin değerleri etkileşim sürecine sunmaktadır. Her bir birey benliklerini, adeta bir tiyatro sahnesindeymiş gibi, günlük yaşamda pek çok performansı benimsedikleri rol ya da konumlandırmalar çerçevesinde zamana ve mekana göre değişen bağlamsal taktiklerle ve kendine özgü yöntemlerle sunmaktadır. Bu taktikler ve yöntemler ile insanların 'başkaları tarafından nasıl görüldükleri' konusunda da duyarlıdır ve başkalarını 'kendi istedikleri gibi' tepki vermeye yönlendiren bir yol sunmaktadır. Duruma, şartlara, kişilere göre

sergilenen farklı ve çoklu kimlikler bir sahte gösteri değildir aslında, gerçeklerin yansımalarıdır. Benliklerin nasıl sunulduğu ise gündelik hayatta gerçekleşen tüm toplumsal etkileşim ve iletişim diyaloglarında veya davranışlarda gözlemlenebilmektedir.

Bunlara dayanarak, çalışma günlük konuşmalarda ortaya çıkan anlık ve söyleşimsel kimlik inşa süreçlerine dilbilimsel ve sosyolojik bakış açıları içeren çok disiplinli bir anlayış sunmaktadır. Bu anlayış ile etkileşimsel benlik sunumu ve inşası süreçlerinin evlilik programlarındaki görünümüne odaklanmış olan çalışma, karşılıklı konuşmanın devingen, söyleşimsel ve öznelerarası özelliklerini barındıran bu programların katılımcılara eş adayları ile yüz yüze etkileşimde bulunarak benliklerini ortaya koyma ve benliklerini karşılıklı ve anlık olarak yapılandırma konusunda bir ortam sunmakta olduklarına dayanarak, katılımcıların karşılıklı konuşmaları sırasında konuşma bağlamına ve karşısındaki adaya göre benliklerini sunma biçimlerine *duruş-alma* (İng. stance-taking) ve *konumlandırma* (İng. positioning) kavramları üzerinden bir inceleme getirmektedir. Çalışmanın incelediği konuşma kesitleri gerek birbirlerini peşi sıra takip etmeyen duruş çiftlerini ve daha geniş dilsel üretimlere sahip olan konuşmalardaki duruş-alma eylemlerini gerek ise birbirinden sözdizim olarak farklılaşan duruş çiftlerini içermesi açısından çalışmanın amaçlarından biri olan anlık ve söyleşimsel kimlik inşasına bir anlayış getiren iki kavramsal çerçevenin kesişim noktalarına dair kuramsal bir anlayış sunma çabamızı karşılamış olmaktadır. Böylelikle katılımcıların ‘benlik pazarlıklarına’ dair dilsel eylemlere Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan Duruş-alma ve Davies ve Harré (1990; 2003) tarafından temelleri atılan Konumlandırma Kuramı üzerinden bir anlayış sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız, evlilik programlarındaki katılımcıların karşılıklı konuşmaları sırasında konuşma bağlamına ve karşısındaki adaya göre kimliklerini nasıl inşa ettiklerini göstermekte ve bu inşa süreçlerini öznelerarasılık ve söyleşimsellik kavramları üzerinden ve yukarıdaki kuramlar ile bağlar kurarak anlamaktadır.

Daha geniş bir çerçevede bu çalışma anti-pozitivist paradigma içinde *sosyal yapılandırmacı* (İng. social constructionism) yaklaşım ile dilbilim ve sosyoloji temelli disiplinlerarası bir bakış açısını ortaya koymakta ve sosyal bilimler alanlarındaki benlik sunumu ve kimlik inşası kavramlarını konu alan benzer çalışmalara duruş alma ve

konumlandırma kuramlarını harmanlayarak yaklaşımsal ve yöntembilimsel bir örnek sağlamaktadır. Ayrıca, günlük hayatımızdaki etkileşim eylemlerimizin nasıl anlaşılması gerektiğine ve toplumsal olanı nasıl yapılandırdığına dair bir bakış açısı sunmaktadır. Bunlara ek olarak, post yapısalcı, anti-pozitivist ve yapılandırmacı bir yaklaşıma dayanan çalışma Türkiye'deki dilbilim çalışmalarına bu yönde yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Böylelikle, dilbilim alanyazınına da farklı kuramsal açılımlar sağlayarak katkıda bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Antaki, C. ve Widdicombe, S. (1998). Identity as an achievement and as a tool. C. Antaki ve S. Widdicombe (Yay. haz.), *Identities in Talk* içinde (s. 1-14). Londra: Sage.
- Archakis, A. (2012). Doing indiscipline in narrative performances. How Greek students present themselves disobeying their teachers. *Narrative Inquiry*, 22(2), 287-306.
- Archakis, A. ve Tzanne, A. (2005). Narrative positioning and the construction of situated identities. Evidence from conversations of a group of young people in Greece. *Narrative Inquiry*, 15(2), 267-291.
- Archakis, A. ve Tzanne, A. (2009). Constructing social identities through story-telling: Tracing Greekness in Greek narratives. *Pragmatics*, 19(3), 341-160.
- Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. Florence, KY, US: Taylor & Frances/Routledge.
- Bakhtin, M. [1934] (1981). *The dialogic imagination: Four Essays by MM. Bakhtin*. Austin, TX: University of Texas Press.
- Bamberg, M. (1997). Positioning between structure and performance. *Journal of Narrative and Life History*, 7, 335-342.
- Biber, D. ve Finnegan, E. (1989). Styles of stance in English: Lexical and grammatical marking of evidentiality and affect. *Text*, 9, 93-124.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G, Conrad, S. ve Finegan, E. (1999). *The Longman grammar of spoken and written English*. Londra: Longman.
- Bruner, J. S. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18(1), 1-21.
- Conrad, S. ve Biber, D. (2000). Adverbial marking of stance in speech and writing. S. Hunston ve G. Thompson (Yay. haz.), *Evaluation in text: Authorial stance and the construction of discourse* içinde (s. 56-73). Oxford: Oxford University Press.
- Davies, B. ve Harré, R. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20, 44-63.
- Davies, B. ve Harré, R. (1999). Positioning and personhood. R. Harré ve L. van Lagenhove (Yay. haz.), *Positioning theory* içinde (s. 32-52). Malden, MA: Blackwell.
- Davies, B. ve Harré, R. (2001). Positioning: The discursive production of selves. M. Wetherell, S. Taylor ve S. Yates (Yay. haz.), *Discourse theory and practices* içinde (s. 261-271). Londra: Sage.
- Davies, B. ve Harré, R. (2003). Positioning and personhood. Harré, R. ve van Langenhove, L. (Yay. haz.), *Positioning theory* içinde (s. 32-52). Oxford: Blackwell.
- De Fina, A., Schiffrin, D. ve Bamberg, M. (2006). *Discourse and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

- De Fina, A. (2003). *Identity in narrative. A study of immigrant discourse*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Du Bois, J. W. (2007). The Stance triangle. Englebretson, R. (Yay. haz.) , *Stance – taking in discourse: Subjectivity, evaluation, interaction* içinde (ss. 139-182). Amsterdam: Benjamins.
- Du Bois, J. W. (2014). Towards a dialogic syntax. *Cognitive Linguistics*, 25(3), 359-410.
- Ferveit, A. (1999). Reality TV in the digital era: a paradox in visual culture? *Media, Culture and Society*, 21, 787-804.
- Fiske, J. (2003). *İletişim çalışmalarına giriş*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Georgakopoulou, A. (1997). *Narrative performances. A study of Modern Greek storytelling*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Georgakopoulou, A. (1999). Doing youth in and through conversational narratives. J. Verschueren (Yay. haz.), *Language and ideology. Selected papers from the 6th International Pragmatics Conference, V.1* içinde (s. 125-142). Antwerp: International Pragmatics Association.
- Georgakopoulou, A. (2007). *Small stories, interaction and identities*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Haddington P. (2005). *The Intersubjectivity of Stance Taking In Talk-In-Interaction*. Doktora tezi. English Department, University of Oulu: Oulu University Press.
- Harré, R. (1991). Discursive production of selves. *Theory and Psychology*, 1(1), 51-63.
- Harré, R. ve Moghaddam, F. M. (2003). Introduction: The self and others in traditional psychology and in Positioning Theory. R. Harré ve F. M. Moghaddam (Yay. haz.), *The self and others: Positioning individuals and groups in personal, political, and cultural contexts* içinde (s. 1-11). Westport: Praeger Publishers.
- Harré, R. ve van Langenhove, L. (1991). Varieties of positioning. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 21(4), 393-407.
- Hatoss, A. (2012). Where are you from? *Discourse and Society*, 23(1), 47-68.
- Hunston, S. ve Sinclair, J. M. (2000). A local grammar of evaluation. S. Hunston ve G. Thompson (Yay. haz.), *Evaluation in text: Authorial stance and the construction of discourse* içinde (s. 74-101). Oxford: Oxford University Press.
- Hunston, S. ve Thompson, G. (2000). Evaluation in text: Authorial stance and the construction of discourse. Oxford: Oxford University Press.
- Jefferson, G. (2004a). Glossary of transcript symbols with an introduction. G. H. Lerner (Yay. haz.), *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* içinde (s. 13-23). Philadelphia: John Benjamins.
- Jefferson, G. (2004b). A sketch of some orderly aspects of overlap in natural conversation (1975). G. H. Lerner (Yay. haz.) içinde, *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* içinde (s. 43-59). Philadelphia: John Benjamins.
- Johnstone, B. (2009). Stance, style, and the linguistic individual. Alexandra Jaffe (Yay. haz.), *Stance: Sociolinguistic perspectives* içinde (s. 29-52). Oxford: Oxford University Press.
- Kiesling, S. F. (2009). Style as stance: Stance as the explanation for patterns of sociolinguistic variation. A. Jaffe (Yay. haz.), *Stance: Sociolinguistic perspectives* içinde (s. 171-194). Oxford: Oxford University Press.
- Labov, W. (1997). Some further steps in narrative analysis. *Journal of Narrative and Life History*, 7, 395-415.
- Labov, W. ve Waletzky, J. (1967). Oral versions of personal experience. J. Helm (Yay. haz.), *Essays on the verbal and visual arts* içinde (s. 12-44). Seattle: University of Washington Press.

- Martin, J. R. ve White, P. R. R. (2005). *The language of evaluation: Appraisal in English*. Londra: Palgrave Macmillan.
- Ochs, E. (1990). Cultural universals in the acquisition of language: Keynote address. *Papers and Reports on Child Language Development*, 29, 1-19.
- Ochs, E. (1993). Indexing gender. A. Duranti ve C. Goodwin (Yay. haz.), *Rethinking context* içinde (s. 335-358). Cambridge: Cambridge University Press.
- Potter, J. ve Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology*. Londra: Sage.
- Thompson, G. ve Hunston, S. (2000). Evaluation: An introduction. S. Hunston ve G. Thompson (Yay. haz.), *Evaluation in text: Authorial stance and the construction of discourse* içinde (s. 1-27). Oxford: Oxford University Press.
- van Langenhove, L. ve Harré, R. (1999). Introducing positioning theory. R. Harré ve L. van Langenhove (Yay. haz.), *Positioning Theory* içinde (s. 14-32). Massachusetts: Blackwell Publishers.
- Voloshinov, V. N. [1929] (1973). *Marxism and the Philosophy of Language*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wetherell, M. (1998). Positioning and interpretative repertoires: Conversation analysis and post-structuralism in dialogue. *Discourse and Society*, 9(3), 387- 412.
- Wetherell, M. ve Edley, N. (2014). A discursive psychological framework for analysing men and masculinities. *Psychology of Men & Masculinity*, 15(4), 355-364.

EKLER

Çeviriyazı imleri

.	Tümce sonu ezgisi
,	Öbek sonu ezgisi
!	Ünlem ezgisi
?	tümce sonu yükselen ezgi
(...)	1 saniyeden az duraklama
(.)	3 saniyeden az duraklama
:	Sesin uzatılması
[ ]	Örtüşen sözceler
=	Devamlılık gösteren sözceler
<u>Altı çizili metin</u>	Vurgu gösterimi
BÜYÜK HARF	Yüksek ses
(( ))	Ek bilgi
( )	Belirgin olmayan sözcü